

REPUBLIKA SLOVENIJA
SLUŽBA VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE ZA RAZVOJ
IN EVROPSKO KOHEZIJSKO POLITIKO

SUPPORT
trajnostno upravljanje Pohorja

Priročnik za izvajanje ukrepov Nature 2000 v gozdni krajini (praktični primeri iz projekta SUPORT)

Izdaja priročnika je omogočena s sredstvi PROJEKTA SUPORT – TRAJNOSTNO UPRAVLJANJE POHORJA, financiranega iz Programa Norveškega finančnega mehanizma 2009–2014 in Programa Finančnega mehanizma EGP 2009–2014 (področje B.1 Biotska raznovrstnost in ekosistemske storitve) (EGP koda spisa 4300 – 346/2014), in je rezultat prispevkov strokovnih delavnic in terenskih izkušenj po načrtu izvajanja projekta (NIP) v delovnem sklopu 2 – Informiranje in obveščanje, dejavnost 2.2 – Strokovne delavnice ter obsega nabor ukrepov, podkrepljenih z vsebinami s področja varstva narave.

Fotoarhiv akcij na terenu projekta SUPORT, Pohorje 2014 - 2015

Izhodišča za izločanje travišč v gozdnem prostoru

Za operativno gozdarsko delo so travišča opredeljena kot pasišča v gozdnem prostoru v Pravilniku o varstvu gozdov (2009).

Pasišča so travne površine v gozdnem prostoru, namenjene prehranjevanju divjadi oz. ohranjanju in izboljšanju življenjskega okolja prostoživečih živali in rastlin.

V gozdnogospodarskih načrtih gozdnogospodarskih enot se za krepitev funkcije ohranjanja biotske raznovrstnosti in lovnogospodarske funkcije v gozdnem prostoru določijo območja, ki so pomembna za ohranitev prostoživečih živali oz. rastlin. Ta območja so pasišča, grmišča, obmejki, mirne cone, zimovališča in ekocelice, ki se podrobneje določijo v gozdnogojitvenih načrtih. Vzdrževanje pasišč obsega košnjo trave in se opravi vsaj enkrat letno, praviloma po cvetenju trav. **Na območjih strnjenih gozdov se osnuje in vzdržuje vsaj 5 ha pasišč na 1000 ha gozda.**

2.3.2. Določitev ukrepov v načrtovanju

V Navodilih za izvajanje del po Pravilniku o financiranju in sofinanciranju vlaganj v gozdove (ZGS, 2009) je določenih več ukrepov:

Šifra	opis ukrepa (enota mere)
610	vzdrževanje grmišč in obrečnih pasov, omejkov, protivetrnih pasov in gozdnega roba (ha)
611	vzdrževanje pasišč v gozdu (ha)
620	osnovanje pasišč v gozdu (ha)
621	gnojenje travnikov (ha)
622	spravilo sena z odvozom (ha)
623	vzdrževanje zaraščajočih pasišč (ha)
651	ohranjanje biotopov sečnja (m ³)
652	ohranjanje biotopov nega (ha)
653	naravni razvoj biotopov (m ³)

2.3.3. Izvedba ukrepa

Ukrepi so različni glede na stanje obravnavanih površin in cilje, ki jih želimo uresničiti.

Na primeru vrstno bogatih travišč s prevladujočim navadnim volkom (*Nardus stricta*) na silikatnih tleh v montanskem pasu sta na zaraščajočih površinah glavna ukrepa:

- sečnja posameznih ali skupine dreves,
- odstranitev posameznih panjev.

Primerno strukturo travišč dosežemo z/s:

- ohranjanjem in pospeševanjem zeliščne plasti (zlasti hranilne rastline, zavarovane vrste),
- puščanjem starih dreves, dreves z dupli, sušic, podrtic različnih premerov in mravljišč,
- ohranjanjem plodonosnih drevesnih vrst (npr. jerebike) ter macesna in rdečega bora,
- oblikovanjem manjših šopov in skupin drevja, ki imajo vertikalno in horizontalno strukturirano zgradbo,
- ohranjanjem oz. vzpostavitvijo primernih prehodov med skupinami drevja (stopničasta struktura, postopen prehod v gozd).

Na širšem območju upravljanja težimo k zagotavljanju primerne deleža površin tarčnih travišč, grmičevja (borovničevje, brusnica, brin ...), zaraščajočih površin in gozda.

Zagotoviti želimo mrežo travišč znotraj gozdnega prostora, ki so med sabo povezljiva (npr. povezovanje habitatnih krp za divjega petelina), in na površinah, ki so v primernem sukcesijskem stanju (pasišča, zaraščajoče površine ...).

Na nivoju posameznega travišča znotraj gozda pa želimo ustvariti oz. vzdrževati takšno strukturo, ki bo koristila ohranitvi ciljnih (tarčnih) vrst.

S pravilno strukturo travišč izboljšujemo življenjski prostor ogroženim vrstam (npr. puščanje pevskih dreves, povečanje prehranske baze z ohranjanjem mravljišč, pospeševanjem zeliščne in grmovne plasti – borovnica, brusnica ...).

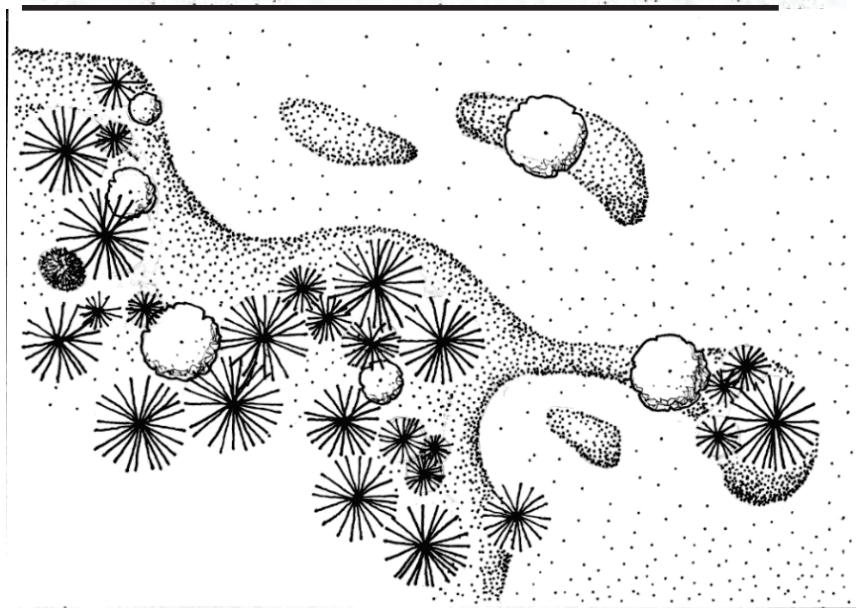
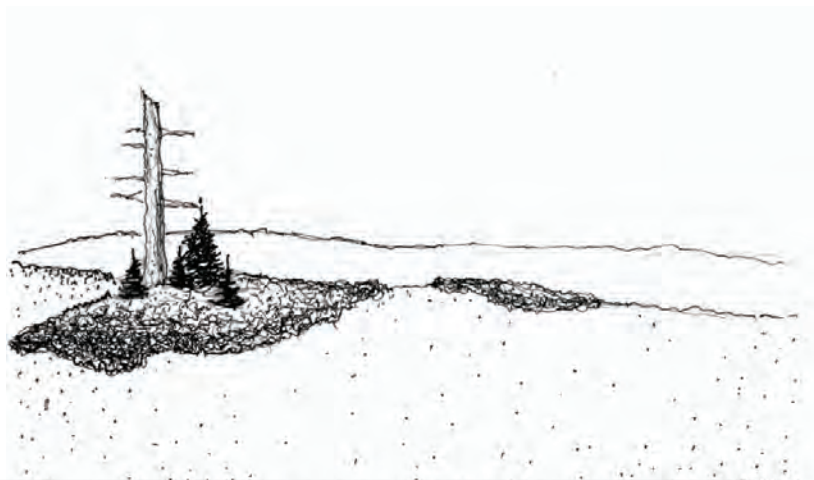
Ohranitev travišč s stopničasto strukturiranim gozdnim robom in postopnim prehodom v gozd pa pomeni izboljšanje stanja življenjskega prostora vseh vrst prostoživečih živali s poudarkom na ogroženih vrstah.

2.3.4 Priporočila za izvedbo ukrepa

Na že revitaliziranih površinah travišč je glavni ukrep košnja, s katero želimo ohraniti primerne strukture.

Pri upravljanju upoštevamo:

- vzpostavitev novih in razširitev obstoječih površin tarčnih travišč na površinah, ki se zaraščajo z lesno vegetacijo,
- odstranitev zarasti s površin obstoječih vrstno bogatih travišč: zagotoviti je potrebno optimalno razmerje med šopi drevja, površinami borovničevja in travnimi površinami; ohranitev mravljišč in suhe lesne biomase,
- vzpostavitev postopnih, globokih prehodov med travišči in gozdnimi površinami.

Slika 3: Primeri habitatnih struktur na traviščih - skice

Primeren ukrep je tudi paša, ki mora biti kontrolirana in urejena s pašnim redom.

Tako zagotavljamo, da:

- je površina ograjena na primeren način (ogradev z bodečo žico in žico ni primerna),
- se v času, ko paše ni (jesen, zima), ogradev odstrani,
- zaradi prevelikega števila živali ne prihaja do prekomerne popašenosti,
- se pase v dogovorjenih časovnih obdobjih.

2.4 Zaščita mladovja z ograjo (postavitev lesenih ograj in označitev žičnatih ograj za zaščito mladovja)

2.4.1 Opis in namen ukrepa

Ograje uporabljamo za skupinsko zaščito ciljnih drevesnih in grmovnih vrst pred poškodbami, ki jih povzročajo rastlinojede živali (objedanje, drgnjenje, lupljenje in glodanje). Postavitev ograje se dovoli, če je to predvideno v gozdnogojitvenem načrtu. Ščitimo umetno osnovana in naravna mladovja. Zaradi relativno visokih stroškov postavitve in vzdrževanja ograj morajo biti ograjene površine skrbno načrtovane. Ograje naj se postavljajo na najboljših rastiščih in konfiguracijsko primernem terenu. V prostoru je primerneje postaviti več manjših ograj kot eno veliko. Priporočena velikost je od 0,20 do 1 ha.

Neprimerno je ograje postavljati v bližino bolj obiskanih cest in poti.

V hribovitem svetu je običajno zaščitna doba daljša, zato so potrebni skrbna izbira materialov za ograjo ter redno pregledovanje in vzdrževanje.

Navodila za izvajanje del po Pravilniku (ZGS, 2009) določajo, da se za ogradev mladja uporablja samonosna žična ograja, višine najmanj 200 cm. Postavitev se opravlja na dva načina: klasična postavitev in škarjasta postavitev.

Na rastiščih koconogih kur so ekonomsko upravičene in ekološko sprejemljivejše lesene ograje. Ker Pravilnik o financiranju (2004; 2015) lesenih ograj ne navaja in zaenkrat ni predvideno njihovo sofinanciranje v zasebnih gozdovih, jih je mogoče po predhodnem dogovoru postavljati le v gozdovih Sklada kmetijskih zemljišč in gozdov.

Ograje so v gozdnem prostoru ovira. Tveganje, da živali pridejo v ograjo, je povezano tako s kvaliteto ograje kot tudi z zmožnostjo posamezne živalske vrste, da ograjo kot oviro premaga.

Ugotavljamo, da:

- živali pogosteje vdirajo v večje ograje (večje kot 1 ha) in v ograje, ki prekinjajo ustaljene poti divjadi,
- divjad, ki beži, ograj ne opazi pravočasno, pri tem pa pogosto pride do poškodb divjadi in ograje,
- so pogosti tudi trki (kolizije) ptic v ograje, ki so pogosto usodni zanje; strokovna literatura